

גמרא:

והוינן בה: **מאי טעמא** אין אנו מפרשים את כוונתו לרואי חמה ממש, ולהוציא את הסומים? —

מדלא קאמר, "מן הרואין" גרידא, והיה אוסר בכך את הנאתו מכל האנשים הרויאים, שאינם סומים. אך הוא לא הסתפק בכך, אלא אמר "רואי חמה", בהכרח שכוונתו היתה לאסור את הנאתו מכל האנשים ומכל בעלי החיים ה"נראים" על ידי החמה, כולל הסומים, ולא התכוון אלא לאפוקי להוציא מכלל הנאסרים בנדרו רק דגים, ועוברים במעי אמם, שאין החמה "רואה" אותם.

מתניתין:

הנדר הנאה מ"שחורי הראש", הרי הוא אסור —

בקרחין, על אף שאין להם שערות שחורות, שהרי אין להם בכלל שערות.

והרי הוא אסור באנשים זקנים בעלי שיבות, על אף ששערותיהם לבנות ולא שחורות.

שהמקבל על עצמו לנהוג נזירות בעוד שלשים יום, אינו צריך לומר פעם נוספת, בהגיע יום השלשים, "הריני נזיר", אלא מתחיל לנהוג אז נזירות, מבלי לומר כלום. כי אם נאמר שצריכה האשה לאחר שנישאת לקבל עליה אז את הנזירות, הרי אין זה נדר שחלותו לאחר זמן, אלא זה נדר של "התחייבות", שקיבלה על עצמה לנדור בנזירות לאחר מכן, ואם כן, הבעל יכול להפר את הנזירות שקיבלה עליה אצלו.

ל-ב ולא בכאלו ההולכים מעכו ליפו, שבהם הוא אינו נאסר, משום דהלין, שהללו, "יושבי יבשה" נינהו, כי נסיעתם בים בדרך הקצרה שבין עכו ליפו אינה נותנת להם את השם "יורדי הים", ולא היתה כוונת הנודר לנדור אלא ממני שדרכן לפרש בים למרחקים, בספינות מפרש.

ומאן דמתני אסיפא — מתני הכי, לחומרא:

הנודר מיושבי יבשה — אסור בכל האנשים, ואפילו ביורדי הים.

ולא רק באלו ההולכים בים מעכו ליפו בלבד הוא אסור, אלא אפילו במי שדרכו לפרש למרחקים, גם בו הוא אסור, לפי שאף הוא נחשב בכלל "יושבי היבשה", הואיל וסופו — ליבשה סליק, הוא עולה.

מתניתין:

הנדר שלא יהנה מ"רואי החמה" — אסור אף באנשים סומין.

היות שלא נתכוון זה באומרו "רואי חמה" לאלו שרואים את החמה, אלא למי שהחמה "רואה" אותן. ויתבאר בגמרא.

ישמעאל ורבי עקיבא, באשה שאמרה "הריני נזיר בשעה שאנשא", האם הולכים אחרי שעת חלות הנדר, בשעה שנישאת, ואז יכול להפר לה הבעל את נדר נזירותה. או שהולכים אחרי שעת הנדר, וכיון שנדרה לפני הנישואין, אין בעלה יכול להפר לה, על אף שחלותו של הנדר היתה רק משנישאת, לפי שאין הבעל יכול להפר נדרים שנדרה האשה לפני שנישאת לו. ובחידושי רבי שמואל, הוכיח מכאן,

מאי טעמא? —

אנשים נקראים "שחורי הראש" כי שחרות ראשם ניכרת, כי זימנין דמיכסו רישייהו, וזימנין דמגלו רישייהו. לפעמים ראשם מכוסה ולפעמים הוא מגולה, ובשעה שהוא מגולה רואים את שחרות שער הראש.

וכיון שלרוב האנשים יש שער הראש, ואצל רובם הוא שחור, לכן נקראים כל האנשים, גם הקרחים וגם בעלי שיבה "שחורי הראש".

ואין הוא קורא לאנשים "מכוסה הראש", כי לעתים שערם מגולה, ואין הוא קורא להם "גלויי הראש", כי לפעמים שערם מכוסה, ולכן שמם הוא "שחורי הראש".

אבל נשים — לעולם מיכסו שערות ראשן.

שערותיהן מכוסות, מחמת צניעות, ואינן ניכרות, לכן הן אינן נקראות "שחורי הראש", אלא אדם מכנה אותן בשם "מכוסות הראש".

ואילו קטנים — לעולם מוגלו שערות ראשם.

ולכן אדם מכנה אותם "גלויי הראש", ולא "שחורי הראש".

מתניתין:

מבחינה לשונית —

"ילודים" — הם אנשים שכבר נולדו.

"נולדים" — הם האנשים שעתידים להוולד.

ומותר — בנשים ובקטנים על אף ששערן שחור.

לפי שאין נקראין "שחורי הראש" בפי האנשים אלא אנשים, ולא נשים, שדרכו של אדם לקרוא להן "מכוסות הראש", ולא קטנים, שדרכו של אדם לקרוא להם "גלויי הראש", מהטעם שיבואר בגמרא.

גמרא:

ומבאר הגמרא את תחילת דברי המשנה:

מאי טעמא אסור הנודר מ"שחורי הראש" גם בקרחין ובבעלי שיבות, על אף שאין שערם שחור? —

מדלא קאמר מ"בעלי שער", מוכח שכוונתו לאסור גם את הקרחים. ומה שאמר "שחורי הראש", אין כוונתו לבעלי שער שחור דוקא, אלא לכלל האנשים, שהם נקראים "שחורי הראש", היות ורובם הם בעלי שער שחור, וכפי שיבואר להלן.

וכיון שמוכח מדבריו שלא התכוון להוציא את הקרחים, ואמירתו "שחורי הראש" היא לאו דוקא, לכן, גם בעלי השיבה בכלל "שחורי הראש הם, על אף שאין להם שער שחור, היות וכוונתו היא לאסור את כלל האנשים, שנקראים "שחורי ראש", על שם רובם.

עוד שנינו במשנה:

ומותר בנשים ובקטנים —

לפי שאין נקראין "שחורי הראש" אלא אנשים, ולא נשים, ולא קטנים.

לא נתכוון זה, הנודר מן ה"נולדים" לבחינה הלשונית של דבריו, שהיא רק הנולדים בעתיד, אלא במי שדרכו להוולד, דהיינו, לאסור את כל בעלי החיים הנולדים, בין שנולדו ובין שעתידיים להוולד, ולהתיר את בעלי החיים שאינם נולדים מגוף אמם אלא בוקעים מהביצים שהטילה אמם.

גמרא:

הניחה הגמרא, כי לרבי מאיר, המתיר את הנודר מהנולדים אף בילודים, כוונתו לומר שהוא מותר בילודים, ולא מיבעיא, ואין צורך לומר שהוא מותר בנולדים. והיינו, שהוא מותר בכלם.

ואם כן, תיקשי — אלא ממאן הוא אסור? על מי חל נדרו?

ומשנינן: חסורי מיחסרא במשנתנו, והכי קתני בה:

הנודר מן הילודים — מותר בנולדים.

הנודר מן הנולדים — אסור בין בנולדים ובין בילודים.

רבי מאיר אומר: אף הנודר מן הנולדים, מותר בילודים —

כי היכי כמו דנודר מן הילודים, מותר בנולדים.

אמר ליה רב פפא לאביי: למימרא, האם לפי רבי מאיר, צריך לומר, לפי זה, ד"נולדים" — דוקא דמתילדן, העתידיים להוולד, ולא שכבר נולדו, משמע?!

אך דרך בני אדם לקרוא בשם "נולדים" לכל האנשים, בין אותם שנולדו ובין אותם העתידיים להוולד.

ולעומת זאת, בביטוי "ילודים", דרך האנשים היא להשתמש בביטוי מיוחד זה לאלו שכבר נולדו, ואין ביטוי זה כולל אצלהם גם את העתידיים להוולד.

הנודר מן ה"ילודים", כיון שנקט לשון שהיא מיוחדת לאותם שנולדו בלבד, הרי הוא אסור רק באותם אנשים שכבר נולדו בשעת נדרו. אך מותר הוא בנולדים שנולדו לאחר נדרו, כי זו היתה כוונתו באומרו "ילודים", להוציא את אותם שעדיין לא נולדו.

אבל אם אסר עצמו מן ה"נולדים", שהיא לשון שבה רגילים בני אדם לקרוא לכל האנשים, לאלו שנולדו ולא להאלה שעתידיים להוולד, הרי על אף שמבחינה לשונית "נולדים" הם רק אלו שעתידיים להוולד, בכל זאת, אדם זה התכוון לכלול בנדרו את כל האנשים — והרי הוא אסור להנות מכולם, בין מהנולדים ובין מן הילודים.

אך רבי מאיר חולק על כך, ואומר: גם הנודר מן ה"נולדים" יש להתחשב בבחינה הלשונית של נדרו, וכוונתו היא רק לאלו שעתידיים להוולד, ולא לכל אדם.

ולכן, כשם שמתירים חכמים לנודר מן ה"ילודים" להנות מן הנולדים לאחר מכן, כך מתיר רבי מאיר אף בנודר מן ה"נולדים" להנות מן הילודים.

וחכמים החולקים על רבי מאיר, וסוברים שהאומר "נולדים" כוונתו לכולם, בין אלו שכבר נולדו ובין אלו העתידיים להוולד, אומרים:

ואילו רבי מאיר סובר שדרך בני אדם לחלוק לשונם, ונולדים בלשון בני אדם הם רק העתידיים להוולד, כשם שילודים לחכמים הם רק אלו שכבר נולדו.

שנינו במשנה: **וחכמים אומרים: לא נתכוין זה אלא ממני שדרכו להוולד.**

ומבאר הגמרא: **לאפוקי מאי?** —

לאפוקי דגנים ועופות, שאינם נוצרים במעי עולם, אלא נולדים מביצים.

מתניתין:

א. הנודר משובתי שבת — אסור בישראל א-א ואסור בכותים.

כיון שגם הכותים, שהתגירו, מצווים הם על השבת ושומרים אותה.

ב. הנודר מאוכלי שום בליל שבת, שכך נהגו ישראל, לאכול שום בליל שבת היות והוא זמן עונה, והשום מרבה את הזרע — אסור בישראל, ואסור בכותים, לפי שגם הכותים מחזיקים במנהג זה של אכילת שום בליל שבת, על אף שאין הם מחוייבים בו.

ג. הנודר מעולי ירושלים — אסור בישראל, ומותר בכותים.

כיון שהכותים עולים לשכם, ולא לירושלים.

גמרא:

והוינן בה: **מאי הנודר מ"שובתי שבת"?**

אלא מעתה, זה שאמר יעקב אבינו ליוסף על שני בניו, מנשה ואפרים, [בראשית מח] — **"שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים"** — האם הכי נמי דאיתילדן העתידיים להוולד, הוא? והרי הם כבר נולדו!

אמר ליה אביי: **ואלא מאי רצונך לומר?** ש"הנולדים" — דאיתילדו כבר משמע.

אלא מעתה, הא דכתיב [מלכים א יג] בנבואה שאמר הנביא למלך ישראל הראשון, ירבעם: **"הנה בן נולד לבית דוד, יאשיהו שמו"** — האם הכי נמי אפשר לומר דכבר הוה יאשיהו?

והא עדיין מנשה, סבו של יאשיהו, לא בא אז לעולם!

אלא, בהכרח, שהנולדים — משמע הכי שנולדו, ומשמע הכי העתידיים להוולד.

ובנדרים — הלך אחר לשון בני אדם, ולא אחר לשון הכתוב, או הלשון המדוייקת.

וכך נחלקו רבי מאיר וחכמים:

לדעת חכמים — ה"ילודים" היא לשון מיוחדת, ודרך בני אדם להשתמש בה רק כלפי אותם שנולדו, ולא כלפי אותם שעתידיים להוולד.

ולעומת זאת ה"נולדים" היא לשון שמשתמשים בה גם לגבי ילודים וגם גבי נולדים, ולכן הכל נאסרים בה.

וכיון שבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם, יש לחלק בין האוסר את הנולדים, שנאסרים כולם, לבין האוסר את הילודים, שרק הם בכלל האיסור.